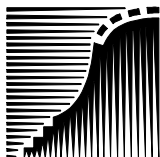

***ACTIEPLAN NATUURBEHEER
MIDDEN- EN OOST-EUROPA
2001-2004***

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Directie Natuurbeheer

Afdeling Internationale Zaken Natuurbeheer

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
1. INLEIDING	2
1.1. Doorgaan op de ingeslagen weg	2
1.2. Doel van het Actieplan.....	2
1.3. Inspelen op nieuwe ontwikkelingen	3
2. BELEIDSPROGRAMMA	4
2.1. ALGEMEEN.....	4
2.2 DOELSTELLINGEN BELEIDSPROGRAMMA	4
2.3. UITWERKING BELEIDSPROGRAMMA NAAR THEMA'S.....	5
Deelprogramma A: Beleidsontwikkeling en beleidsimplementatie op het vlak van biodiversiteit en natuurbeheer	5
Deelprogramma B: concrete beschermingsactiviteiten en beheersmaatregelen.....	7
2.4. REGIONALE EN BILATERALE SAMENWERKING	10
Regiowijde activiteiten.....	10
Memoranda of Understanding.....	10
2.5. VERDELING FINANCIËLE MIDDELEN	11
Criteria voor uitvoering projecten en verdeling middelen.....	12
3. ORGANISATIE VAN DE UITVOERING	12
3.1 COÖRDINATIE EN AANSTURING	12
3.2 SAMENWERKING	13
Met andere ministeries	13
Met maatschappelijke organisaties	13
Met kennis- en onderzoeksinstituten	13
Met andere donoren	13
De rol van de Landbou wattaché	13
Internationale profilering Nederland	14

1. Inleiding

1.1. Doorgaan op de ingeslagen weg

Op 10 maart 1997 zond de toenmalige Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa 1996-2000 naar de Tweede Kamer. Het Actieplan verwoordde het beleid waarmee de regering uitwerking wilde gaan geven aan de beoogde versterking van het internationale natuurbeheer ten aanzien van Midden- en Oost-Europa, als onderdeel van het Programma Internationaal Natuurbeheer.

Op grond van dit beleid is tussen 1997 en 2000 een bedrag van f 32 mln, aangeduid als PIN-Matraprogramma, beschikbaar gekomen voor ondersteuning van natuurprojecten in het kader van het Actieplan.

Medio 2000 is het Actieplan 1996-2000 door een extern bureau geevalueerd. Deze evaluatie levert een positief beeld op van de relevantie en effectiviteit van het gevoerde beleid. Om die reden heeft de Regering op 6 oktober 2000 aan de Tweede Kamer bericht een nieuw Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa 2001-2004 te zullen uitbrengen waarin de ingeslagen weg wordt voortgezet. Wel zal het beleid waar nodig worden geactualiseerd.

1.2. Doel van het Actieplan

Dit Actieplan beschrijft de uitdagingen waarvoor de natuurbescherming in Oost-Europa zich gesteld ziet, en de wijze waarop de Nederlandse regering daarbij ondersteuning wil verlenen. Het verduidelijkt de prioriteiten die Nederland wil stellen ten aanzien van thema's, landen en typen activiteiten. Daarmee geeft het richting aan de activiteiten op het gebied van natuur- en biodiversiteitssamenwerking met Midden- en Oost-Europa van de betrokken ministeries. Tevens vormt het Actieplan het beleidsmatige raamwerk voor de toekenning van financiële steun aan projecten in het kader van het PIN-MATRA-programma.

Het Actieplan beoogt niet de feitelijke uitvoerende projecten te formuleren. Enerzijds omdat de formulering van de eigenlijke projecten steeds gebeurt in samenspraak met de ontvangende landen en internationale organisaties. Anderzijds omdat ook een belangrijk deel van de projecten door externe organisaties kunnen worden voorgesteld in het kader van de jaarlijkse subsidieregeling. Bij de beschrijving van de verschillende thema's worden overigens wel indicaties gegeven van wenselijke acties ter realisering van het beleid.

De evaluatie van het Actieplan 1996-2000 heeft duidelijk gemaakt dat de behoefte aan een actief beleid vanuit Nederland ter ondersteuning van de overheden, nationale en internationale organisaties die zich bezighouden met natuur- en biodiversiteit in Midden- en Oost-Europa onverminderd groot is. De maatschappelijke en economische veranderingen in de regio voltrekken zich in een hoog tempo en zonder inspanningen op korte termijn is de natuur in Oost-Europa hetzelfde lot beschoren als de natuur in vele delen van West-Europa.

In Pan-Europees verband is op politiek niveau erkend, dat de uitdaging bestaat uit het stimuleren van ontwikkelingen die recht doen aan de sociale en economische behoeften van de regio, maar op evenwichtige wijze rekening houden met het natuurlijk milieu in de regio. Duurzame ontwikkeling derhalve.

Europese samenhang

De Europese natuur wordt gekenmerkt door een samenhangend stelsel van ecologische relaties. Rivieren en kustzones doorkruisen vele landen. Trekvogels en andere trekkende diersoorten verblijven nu eens in het ene land dan weer in het andere. Ook de natuur in West- en Oost-Europa is met elkaar verbonden. Vele trekvogels foerageren en overwinteren in het Waddengebied en broeden in Rusland en Siberië.

Deze verbondenheid is de laatste jaren benadrukt door een groeiend aantal contacten tussen Oost- en West-Europa, die mogelijk werden na de politieke omwenteling in het voormalige Oostblok. Duidelijk is dat Midden- en Oost-Europa nog vele natuurwaarden herbergt, mede door het tot voor kort ontbreken van economische ontwikkelingen in vele delen van deze regio. In andere delen is het natuurlijk milieu echter in hoge mate aangetast door de neveneffecten van niet-duurzame productieprocessen.

In Europese context alsook in Nederland wordt de bescherming en het verstandig gebruik van de natuur in Midden- en Oost-Europa als een medeverantwoordelijkheid van alle Europese landen gezien.

In de Pan-Europese Ministeriële Conferenties “ An Environment for Europe” in 1995 (Sofia) en 1998 (Arhus) is voorts uitdrukkelijk geconstateerd dat de bescherming van natuur- en biodiversiteitswaarden zowel nationaal als regionaal in hoge mate gediend is met Europese samenwerking. De Pan-Europese Biologische en Landschaps Diversiteits Strategie is de afgelopen jaren voor deze samenwerking het belangrijkste kader gaan vormen, en heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een belangrijk regionaal uitwerkingsinstrument van de Conventie voor Biologische Diversiteit.

Binnen deze ontwikkeling ligt een belangrijk accent op samenwerking met de voormalige Oostbloklanden.

De transitie die de landen in Midden- en Oost-Europa doormaken sinds het begin van de negentiger jaren heeft geleid tot ingrijpende veranderingen in het dagelijkse leven. De nieuwe democratie vraagt het dragen van een eigen verantwoordelijkheid voor alle elementen van de samenleving inclusief natuur en biologische diversiteit. Het tonen en nemen van initiatief is van groot belang. Vandaar dat natuurbeheer in landen in transitie, waar het realiseren van economische groei erg belangrijk wordt geacht, een extra stimulans verdiend. Deze stimulans vindt plaats in het kader van sociale transitie en bewustwording.

Internationale samenwerking draagt niet alleen bij aan de duurzame ontwikkeling en de democratisering van Midden- en Oost-Europa, maar is vanwege het bestaan van vele grensoverschrijdende ecologische relaties ook een direct belang voor Nederland en de andere landen in West-Europa. Daarnaast is de instandhouding van natuur- en landschap in de Oost-Europese regio van belang voor het onderzoek naar onder meer referentiesystemen ten behoeve van natuurontwikkeling.

De laatste jaren is de toetreding van een groot aantal Midden-Europese landen tot de Europese Unie een steeds belangrijkere plaats gaan innemen in het beleid. Deze groep landen staan voor de enorme uitdaging om binnen enkele jaren het EU-beleid op het gebied van natuur, milieu, landbouw en ruimtelijke ordening over te nemen. Tegelijk wordt ook hard gewerkt aan ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van economie en infrastructuur. Zowel voor deze landen zelf als voor Nederland heeft het de hoogste prioriteit dat de toetreding niet tot nadelige gevolgen voor natuur en biodiversiteit leidt maar juist nieuwe kansen biedt.

Een gevolg van toetreding van de groep Midden-Europese landen zal zijn dat landen verder naar het oosten de “nieuwe burenen” worden. Dat betekent dat “Midden- en Oost-Europa” feitelijk niet meer als één categorie van landen kan worden beschouwd. Het gevaar dreigt daarbij dat er een groeiende, nieuwe kloof gaat ontstaan tussen de (aanstaande) EU-landen en deze nieuwe burenen. Juist in deze laatste landen zijn de natuur- en biodiversiteitswaarden vaak (nog) hoog en omvangrijk.

Gezien deze constatering verdient grensoverschrijdende regionale samenwerking op natuurgebied in Oost-Europa de komende tijd bijzondere aandacht. Landen waarmee Nederland speciale banden heeft of die een zekere voorsprong hebben op hun “burenen” kunnen daarbij een voortrekkersrol vervullen.

Een bijzondere plaats wordt ingenomen door Turkije dat geen Oost-Europees land is maar sinds kort wel tot de doelgroep van het MATRA-programma behoort.

1.3. Inspelen op nieuwe ontwikkelingen

Thans is in grote lijnen sprake van dezelfde belangen, problemen en uitdagingen als welke de basis vormden voor het Actieplan 1996-2000. Het nieuwe Actieplan tracht echter wel op adequate wijze in te spelen op ontwikkelingen als:

- De totstandkoming van de Nota “ Natuur voor mensen, mensen voor natuur” waarin de Nederlandse regering haar natuurbeleid voor de komende decennia heeft vastgelegd. De Nota vormt de beleidsmatige basis voor dit Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa 2001-2004.
- De aanstaande toetreding tot de Europese Unie van diverse Middeneuropese landen. Deze accessielanden hebben daardoor andere prioriteiten dan de landen verder naar het oosten hetgeen kan leiden tot een nieuwe tweedeling in Europa.
- De recente stabilisering van de Balkan-regio, waar nu nieuwe kansen en behoeften ontstaan voor versterking van het natuur- en biodiversiteitsbeleid.
- De totstandkoming van nationale biodiversiteitsstrategieën en nieuwe natuurwetgeving in de meeste landen waardoor het accent verschuift van ontwikkeling naar implementatie.
- De inmiddels verder uitgekristalliseerde actieprogramma’s van de diverse internationale verdragen, die in hoge mate richtinggevend zijn voor de prioriteiten van het Actieplan
- Het groeiende inzicht dat implementatie van natuur- en biodiversiteitsbeleid niet kan slagen zonder aandacht voor sociaal-economische aspecten en voor integratie in economische sectoren.

- De erkenning dat volwaardige participatie van maatschappelijke groeperingen gerichte en langdurige investeringen vereist in scholing, training en communicatie.

2. Beleidsprogramma

2.1. Algemeen

Dit hoofdstuk gaat in op het beleidsprogramma en de inhoudelijke thema's van het Actieplan, evenals de prioritaire regio's en landen voor samenwerking. Het beleidsprogramma geeft uitwerking aan de Nota "Natuur voor mensen, Mensen voor natuur" en het Programma Internationaal Natuurbeheer.

Voorts sluit het beleidsprogramma aan bij internationale afspraken met betrekking tot:

- uitvoering Agenda 21 op het terrein van biodiversiteit en bossen;
- uitvoering Conventie voor Biologische Diversiteit (CBD) en Pan-Europese Biologische en Landschapsdiversiteits Strategie (PEBLS);
- uitvoering besluiten van de Pan-Europese Ministersconferenties "An Environment for Europe";
- uitvoering resoluties van de Pan-Europese Ministersconferenties voor Bossen;
- uitvoering Ramsar Conventie, Bonn Conventie, Bern Conventie en CITES;
- uitvoering EU-Habitat- en Vogelrichtlijnen, CITES-verordening.

De volgende algemene uitgangspunten en randvoorwaarden zijn van belang:

- Er wordt zoveel mogelijk voortgebouwd op de resultaten van en ervaringen met het Actieplan 1996-2000;
- De samenwerking tussen Nederland en de Midden- en Oost-Europese landen vindt plaats op basis van gelijkwaardigheid en wederzijds gedeeld belang.
- De wensen en specifieke omstandigheden van de betrokken landen zijn in hoge mate bepalend voor de uitvoering van het beleidsprogramma;
- Samenwerking tussen betrokken partijen (overheden en niet-gouvernementele organisatie - NGO's) binnen en tussen de doellanden wordt zoveel mogelijk bevorderd.
- Institutionele ontwikkeling krijgt aandacht als voorwaarde voor een goede doorwerking van projecten
- Waar relevant ligt de voorkeur bij de financiering van integrale, langerlopende programma's en projecten.
- Capaciteit, ervaring en netwerk van bij het natuurbeheer in Midden- en Oost-Europa betrokken (inter)nationale organisaties worden maximaal benut;
- Binnen Nederland wordt een goede uitwisseling van informatie en afstemming van activiteiten tussen rijksoverheid en andere bij natuurbeheer in Midden- en Oost-Europa betrokken overheden, particuliere organisaties, bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen nagestreefd;
- Afstemming tussen de donoren van natuurprojecten in Midden-en Oost-Europa, waaronder de Europese Commissie, wordt actief bevorderd;
- Op basis van monitoring van individuele projecten en het totale programma wordt gestreefd naar optimalisering van de effectiviteit van het actieplan.

2.2 Doelstellingen beleidsprogramma

Het beleidsprogramma valt uiteen in twee deelprogramma's die elk een herkenbaar profiel bevatten voor de voorgenomen activiteiten. De deelprogramma's staan niet los van elkaar. Afzonderlijke projecten kunnen elementen uit beide deelprogramma's in zich hebben, zodat een meerwaarde ontstaat, en meerdere doeleinden worden gerealiseerd. De totstandkoming van dergelijke integrale projecten zal actief worden gestimuleerd.

<p>A. Beleidsontwikkeling en -implementatie biodiversiteit</p> <p>Met als thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stimulering biodiversiteitsstrategieën en ecologische netwerken; Pan-Europees Ecologisch Netwerk; uitvoering nationale actieplannen; integratie natuurbeheer in ander beleid. • partnership in natuurbeheer: samenwerking met andere overheden en NGO's , particuliere natuurorganisaties, onderzoek en bedrijfsleven; bevorderen maatschappelijke participatie; versterken financiering
<p>B. Concrete gebiedsbescherming en beheer</p> <p>Met als thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebiedsbescherming en beheer ecosystemen, met name wetlands, kustzones en bossen; bescherming trekvogelroutes; uitwisseling expertise t.a.v. natuurlijke ecosystemen • bevorderen duurzame relatie tussen landbouw - natuurbeheer

De deelprogramma's staan niet los van elkaar. Afzonderlijke projecten kunnen elementen uit beide deelprogramma's in zich hebben, zodat een meerwaarde ontstaat, en meerdere doeleinden worden gerealiseerd. De totstandkoming van dergelijke integrale projecten zal actief worden gestimuleerd.

2.3. Uitwerking beleidsprogramma naar thema's

In deze paragraaf wordt een nadere uitwerking van het beleidsprogramma naar thema's gegeven. In paragraaf 3.4 en 3.5 wordt nader ingegaan op de prioritaire regio's en landen voor samenwerking en de beoogde verdeling van de middelen.

Deelprogramma A: Beleidsontwikkeling en beleidsimplementatie op het vlak van biodiversiteit en natuurbeheer

A-1. Stimulering biodiversiteitsstrategieën en ecologische netwerken; uitvoering nationale actieplannen; integratie natuurbeheer in ander beleid

In het kader van de uitvoering van de Biologische Diversiteitsconventie (CBD) en de Pan-Europese Biologische en Landschapsdiversiteit Strategie (PEBLS) wordt hoge prioriteit verleend aan de totstandkoming van nationale biologische diversiteitsstrategieën. Deze strategieën vormen een belangrijk beleidskader voor het afwegen van belangen (waaronder gevolgen van privatisering voor natuurbeheer), het stellen van prioriteiten en het bevorderen van intersectorale samenwerking en uitvoeringsacties.

Aangezien veel landen de afgelopen jaren aan hun CBD-verplichting tot het opstellen van een nationale biodiversiteitsstrategie hebben voldaan, en ook voor de uitvoering van andere internationale afspraken inmiddels de nodige actieplannen zijn opgesteld, is het gewenst de aandacht te verleggen naar de ondersteuning van beleidsuitvoering. In plaats van bij planvoorbereiding en studies zal dit deelprogramma de komende jaren prioriteit leggen bij de uitwisseling van praktische ervaringen met beleidsuitvoering en bij het vergroten van deskundigheid bij overheidsorganisaties en hun partners ten aanzien van het realiseren en beheren van nationale biodiversiteitsactieplannen.

De realisering van regionale, grensoverschrijdende beschermingsplannen is een specifieke uitwerking hiervan. Gezien de wens van Nederland de onderlinge samenwerking en solidariteit in Oost-Europa te versterken heeft dit een hoge prioriteit.

Een belangrijke verplichting van de CBD ligt op het gebied van monitoring en verslaglegging. Landen dienen systematisch biodiversiteitsdata te verzamelen en deze toegankelijk te maken via een wereldwijd Clearing House Mechanisme. De ontwikkeling van de benodigde meetindicatoren, CHM-systematiek en rapportagemethoden is derhalve ook een aspect van dit deelprogramma.

Het concept van een Pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN/ECONET) en de bevordering van nationale ecologische netwerken is goed aangeslagen in Oost-Europa. In veel Midden- en Oost-Europese landen zijn inmiddels nationale ecologische netwerken opgesteld die de spil vormen van het natuur- en

biodiversiteitsbeleid in die landen. In aansluiting daarop is er groeiende steun in de concretisering van een Pan-Europees Ecologisch Netwerk dat het referentiekader vormt voor nationale, regionale en Europese prioriteitstellingen. Dit PEEN maakt gebruik van de belangrijkste bouwstenen van de nationale netwerken, het Emerald Netwerk en NATURA2000, en heeft vooral tot doel invloed uit te oefenen op Europese besluitvorming op het gebied van ruimtelijke ordening, economische investeringen en infrastructuur.

Zowel de Conventie voor Biologische Diversiteit als de Nota “ Natuur voor mensen, Mensen voor natuur” hebben samenwerking met andere maatschappelijke sectoren hoog op de agenda gezet. Dit vloeit voort uit de erkenning dat duurzaam biodiversiteitsbeleid alleen mogelijk is indien voldoende draagvlak en medeverantwoordelijkheid in de samenleving kan worden gecreeërd. Vooral sectoren die een grote invloed hebben op de toestand van natuur, landschap en biodiversiteit (landbouw, bosbouw, recreatie/toerisme, transport) zijn daarom een belangrijke doelgroep voor het beleid.

Tenslotte blijft verdere strategische beleidsontwikkeling op het vlak van natuurbeheer van groot belang, gezien de snelle veranderingen in de Midden- en Oost-Europese regio op het vlak van economische ontwikkeling, groeiende investeringen, privatisering en politieke prioriteitstelling

Wenselijke acties met betrekking tot Midden- en Oost-Europa:

- het stimuleren van de ontwikkeling en uitvoering van nationale biodiversiteitsstrategieën en regionale beschermingsplannen, onder meer door de Biodiversity Implementation Service.
- de ontwikkeling van nationale en Europese meetindicatoren, monitoring en informatie-uitwisseling (Clearing House Mechanism), ter realisering van de Biodiversiteitsconventie.
- de ontwikkeling van het Midden- en Oost-Europese deel van het Europees Ecologisch Netwerk en het bevorderen van nationale ecologische netwerken in het kader van de Pan-Europese Biologische en Landschapsdiversiteit Strategie;
- ondersteuning bij de voorbereiding op EU-beleid zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000), de Kaderrichtlijn Water en milieu-effectrapportages.
- het ontwikkelen en steunen van expertise-uitwisseling en trainingsprogramma's op het vlak van strategieontwikkeling en ecologische netwerken.
- het stimuleren van de toetreding door relevante Midden- en Oost-Europese landen tot de African-Eurasian Waterbird Agreement, de Wetlands Conventie, CITES en het Vleermuizenverdrag;

A-2. Versterking partnership in natuurbeheer

Een belangrijke voorwaarde voor de opzet en uitvoering van een effectief natuurbeleid in de Midden- en Oost-Europese regio, is het versterken van het draagvlak en van de samenwerking tussen overheid en NGO's op het vlak van het natuurbeheer. Het maatschappelijk en politiek draagvlak voor natuurbeheer is in deze regio nog onvoldoende aanwezig. De NGO-structuur begint langzamerhand vorm te krijgen, maar is nog zwak ontwikkeld. Versterking van de samenwerking tussen verschillende overheden, particuliere natuurbeschermingsorganisaties, educatieve organisaties, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven is daarom een belangrijke zaak. Van groot belang is daarbij ook het stimuleren van samenwerking over de landsgrenzen heen. Ecosystemen houden zich immers niet aan politieke grenzen. In het kader van dit Actieplan zal samenwerking vooral worden bevorderd als integraal element van op natuurbeleid gerichte projecten.

Zoals onder A.1 is verwoord vormt de samenwerking met maatschappelijke actoren buiten de sfeer van de natuurbescherming een belangrijke strategische uitdaging voor het biodiversiteitsbeleid. Het deelthema “partnership in natuurbeheer” is daarom in het bijzonder gericht op het bevorderen van integratie van biodiversiteitsdoelstellingen in het beleid van andere sectoren en van maatschappelijke participatie. De ontwikkeling en toepassing van communicatiemethoden voor interactieve beleidsvorming en de versterking van biodiversiteitseducatie en -voorlichting zijn belangrijke instrumenten voor het bereiken van deze doelstellingen.

Zowel uitdagend als cruciaal is de beïnvloeding van en samenwerking met financiële organisaties. Daarbij gaat het zowel om het compenseren van nadelige gevolgen van financiële investeringen in

economie en infrastructuur als om het vergroten van de financieringsmogelijkheden voor natuur- en biodiversiteitsprojecten in Oost-Europa. Bij dit laatste gaat het bijvoorbeeld om een betere benutting van de EU-fondsen. Het bijeenbrengen van vraag en aanbod, zoals beoogd door de European Biodiversity Resourcing Initiative, is een praktische invulling hiervan.

De samenwerking met Oost-Europa wordt in Nederland ondersteund door het samenwerkingsverband "Nederland voor de Europese Natuur", waarin ca. 25 Nederlandse en enkele internationale organisaties participeren. Doel is om kennis en ervaring met betrekking tot Oost-Europa uit te wisselen, en waar mogelijk de krachten te bundelen. De Nederlandse regering is één van de partners, en zal de komende jaren steun blijven geven aan concrete activiteiten van het samenwerkingsverband.

Wenselijke acties ten aanzien van Midden- en Oost-Europa:

- uitwisselen van kennis en ervaringen met integrale, gebiedsgerichte benaderingen ten behoeve van duurzame natuur- en landschapsbescherming
- bevorderen van integratie van biodiversiteitsdoelen in economische sectoren door concrete samenwerkingsactiviteiten, demonstratieprojecten e.d.
- ontwikkeling van methodieken voor interactieve, participatieve beleidsuitvoering; overdracht door middel van trainingen en scholing
- assistentie bij de (verdere) ontwikkeling van particuliere natuurorganisaties (NGO's) en particuliere terreinbeherende organisaties
- versterking deskundigheid op het gebied van natuureducatie en -voorlichting
- afstemming in samenwerkingsverband "Nederland voor de Europese Natuur" tussen bij de uitvoering van dit Actieplan betrokken overheden, natuurorganisaties, onderzoeksinstanties en bedrijfsleven;
- betere benutting bestaande financieringsmogelijkheden voor natuurbeleid en ontwikkeling nieuwe financieringsbronnen, met bijzondere aandacht voor EU-fondsen.

Deelprogramma B: concrete beschermingsactiviteiten en beheersmaatregelen

In veel landen is sprake van een zeer urgente situatie vanuit het perspectief van natuurbeheer. De verwachting is dat de komende jaren doorslaggevend zullen zijn voor het al dan niet blijven bestaan van grote oppervlakten aan natuurgebied in de Oost-Europese regio.

Naast hulp bij concrete werkzaamheden in het veld ten behoeve van natuurbeheer en natuurontwikkeling is de uitwisseling van praktijkkennis tussen deskundigen in Oost en West in workshops, trainingen en veldbezoeken een waardevolle activiteit gebleken. Vaak vormen uitwisselingen de basis voor blijvende samenwerkingsrelaties. Van belang is in dit verband dat sprake is van tweerichtingsverkeer: Nederlandse organisaties kunnen dikwijls ook leren van de situatie in Oost-Europese natuurlijke en halfnatuurlijke ecosystemen en de daar toegepaste beheersmethoden.

De bevordering van een goed beheer van "agrarische ecosystemen" blijft een hoge prioriteit houden in het Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa 2001-2004. Een goede integratie van ecologische en landschappelijke doelstellingen in de landbouw en in plattelandsontwikkeling is in heel Europa, en zeker ook in het Oosten, van cruciaal belang voor het welslagen van het biodiversiteitsbeleid. De aandacht gaat in dit verband vooral uit naar het vanuit ecologisch oogpunt optimaal toepassen van het EU-beleid inzake agrobiodiversiteit en plattelandsbeleid en naar het bieden van tegenwicht aan ongewenste gevolgen van privatisering van gronden.

B-1. Gebiedsbescherming en beheer, met name wetlands, kustzones en bossen

Midden- en Oost-Europa bezit nog grote oppervlakten aan relatief ongerepte gebieden met hoge natuur- en landschapswaarden. Deze gebieden vervullen veelal een belangrijke ecologische en sociaal-economische functie, bijvoorbeeld in relatie tot waterwinning en toerisme. Door privatiseringsprocessen, politieke prioriteitstelling, niet-duurzame economische ontwikkelingen en buitenlandse investeringen zijn in verscheidene regio's in Midden- en Oost-Europa deze gebieden hun waarde aan het verliezen. Ondanks de voor Westerse begrippen vaak zeer lage grondprijzen zijn nationale fondsen voor gebiedsbescherming en -beheer in de regio vaak ontoereikend. Ook staan de nationale particuliere natuurbeheerorganisaties nog in de kinderschoenen, of ontbreken geheel.

Eenzijds richt het Actieplan zich daarom op hulp bij concrete natuurbeschermings, -herstel of -ontwikkelingsactiviteiten waarbij de prioriteit ligt bij natuurgebieden van uitzonderlijke betekenis en/of projecten met een innoverend karakter. Anderzijds is de uitwisseling van praktijkkennis tussen deskundigen in Oost en West in de vorm van workshops, trainingen en veldbezoeken een goed instrument, waarbij wel voldoende aandacht nodig is voor een zorgvuldige selectie van deelnemers.

In de wetenschap dat de natuur geen grenzen kent en juist ongerepte gebieden zich vaak over staatrechtelijke landsgrenzen uitstrekken, vragen concrete activiteiten met betrekking tot natuurbeheer, natuurherstel of natuurontwikkeling dikwijls grensoverschrijdende samenwerking.

Vanuit Nederland zal de aandacht ten aanzien van gebiedsbescherming zich vooral richten op wetlands, kustzones en (oer)bossen. De principes van de ecosysteembenadering vormen een belangrijke leidraad bij de te kiezen benaderingen.

Wetlands en kustzones zijn gebieden van grote ecologische, maatschappelijke en economische waarde. Ecologisch vormen zij tevens de basis van de vogeltrekroutes. In Midden- en Oost-Europa staan veel gebieden echter zwaar onder druk door vervuiling, ontwatering, toeristische en landbouwkundige ontwikkelingen, hydro-electrische projecten, wegvallend traditioneel beheer en cultivering. De aantasting van wetlands en kustzones in de Oost-Europese regio heeft tevens gevolgen voor de miljoenen trekvogels die jaarlijks migreren langs de West-palearctische trekroute, en daarmee voor de ecologische kwaliteit van wetlands in Nederland. In de trekroute zijn in Midden- en Oost-Europa in het bijzonder de Arctische broedgebieden van groot ecologisch belang. Wetlands van groot internationaal belang zijn ook de grote rivieren in Midden- en Oost-Europa, die op verscheidene plaatsen echter hun natuurlijk karakter al hebben verloren. De acties zullen vooral worden gericht op bescherming van gebieden van uitzonderlijk belang, zoals (relatief) nog ongerepte ecosystemen.

Op vergelijkbare wijze zijn concrete beschermingsactiviteiten noodzakelijk ten aanzien van (oer)bossen. Met name de resterende oerbossen in Midden- en Oost-Europa worden sterk bedreigd. In deze regio neemt in zwaar geïndustrialiseerde gebieden de bossterfte dramatische vormen aan.

Meer en meer wordt erkend dat de instandhouding en uitbreiding van een goed beheerd bosareaal ook economisch van groot belang is. Het bosbedrijfsleven kan derhalve ook een belangrijke rol spelen in het bewerkstelligen van een duurzaam bosbeheer en het herstel van zo natuurlijk mogelijke processen. Hiervoor is meer professionalisering en samenwerking in de sector noodzakelijk, waartoe een grotere samenwerking tussen het Nederlands bedrijfsleven en counterparts in Midden- en Oost-Europa dit proces kan bevorderen in de regio en in Nederland.

Landschapselementen zijn een integraal onderdeel van de verschillende thema's. Daarnaast is in het kader van het Actieplan ruimte voor de ondersteuning van initiatieven ter versterking van nationaal en Europees landschapsbeleid in het kader van de Europese Landschaps Conventie en de Pan-Europese Biologische en Landschaps Diversiteits Strategie.

Midden- en Oost-Europa is relatief rijk aan ongestoorde natuurlijke ecosystemen. Deze systemen zijn uitstekende onderzoeksobjecten in het kader van herstel en ontwikkeling van natuurlijke ecosystemen in Nederland, onder meer wat betreft referentieonderzoek en de herintroductie van soorten. In Midden- en Oost-Europa is op dit vlak een groot onderzoekspotentieel aanwezig. Uitwisseling van informatie en kennis draagt bij aan behoud, herstel en ontwikkeling van natuurlijke ecosystemen in zowel Midden- en Oost-Europa als in Nederland. Vaak vormen uitwisselingen de basis voor blijvende samenwerkingsrelaties. Van belang is in dit verband dat sprake is van tweerichtingsverkeer.

Wenselijke acties met betrekking tot Midden- en Oost-Europa:

- de ontwikkeling van nationale wetland-, kustzone- en trekvogel beschermingsprogramma's;
- concrete activiteiten gericht op bescherming en herstel van wetlands van internationaal belang, zoals relatief ongerepte rivier- en kustecosystemen en hoog- en laagvenen;
- ontwikkelen van geïntegreerde (grensoverschrijdende) beheersstrategieën, gebaseerd op de principes van ecosysteembeheer
- het ondersteunen van concrete en urgente veiligstellings- en inrichtingsacties via het EECOMET Action Fund;
- uitwisselingsprogramma's en projecten (experimenten, "best practices") ter bevordering van de versterking en bewustwording van de rol van het bosbedrijfsleven in het duurzaam bosbeheer;
- het bevorderen van een duurzaam bosbeleid door ondersteuning van studies, uitwisselingen en demonstratieprojecten
- bijdragen aan de ontwikkeling van nationaal en Europees landschapsbeleid in het kader van de Europese Landschaps Conventie en de Pan-Europese Biologische en Landschaps Diversiteits Strategie
- bevorderen expertise op vlak van terreinbeheer, door het stimuleren en ondersteunen van "twinningen" en andere uitwisselingen tussen terreinbeherende organisaties in Nederland en Midden- en Oost-Europese landen.
- het uitwisselen van informatie en expertise op het vlak van natuurlijke en halfnatuurlijke ecosystemen, graslandbeheer en herintroductie van grote zoogdieren; bijdragen aan kennisinfrastructuur; stimuleren van onderzoek op het vlak van referentie-ecosystemen.

B-2. Bevorderen van duurzame relatie tussen landbouw en natuurbeheer

Een goede integratie van ecologische en landschappelijke doelstellingen in de landbouw en in plattelandsontwikkeling is in heel Europa, en zeker ook in het Oosten, van cruciaal belang voor het welslagen van het biodiversiteitsbeleid.

In de Midden- en Oost-Europese regio zijn relatief grote oppervlakten landbouwgebied met hoge natuur- en landschapswaarden aanwezig. De relatie landbouw-natuurbeheer krijgt daarom steeds meer aandacht vanwege de mogelijke ontwikkeling van "win-win"-situaties, de mogelijke rol in de Oost-Europese landen van biologische landbouw, de mogelijke gevolgen van privatisering van landbouwgronden en de uitbreiding van de Europese Unie.

In Nederland en andere West-Europese landen is veel ervaring opgedaan met de beleidsontwikkeling en -uitvoering op het gebied van landbouw - natuurbeheer, zowel wat betreft scheiding als verweving van beide functies. Nederland geeft hoge prioriteit aan het assisteren van de accessielanden in Midden-Europa om optimaal gebruik te maken van de verschillende EU-richtlijnen en -fondsen op dit gebied.

Naast ondersteuning van een evenwichtige beleidsontwikkeling op dit vlak, zullen uitvoering van concrete beheers- en beschermingsprojecten en expertise uitwisseling de duurzame relatie landbouw en natuurbeheer bevorderen. Ook projecten gericht op beleidsvorming rond andere aspecten van agrobiodiversiteit in het kader van het CBD-beleid kunnen in principe worden ondersteund.

Wenselijke acties met betrekking tot Midden- en Oost-Europa:

- ontwikkeling van integrale benaderingen om biodiversiteit in landbouwgebieden in stand te houden;
- ondersteuning bij de opstelling van concrete beschermings- en beheersprogramma's voor natuur-, landschaps- en biodiversiteitswaarden in agrarische gebieden;
- stimuleren van discussies over de positieve en negatieve gevolgen van EU-toetreding voor landbouwgebieden met hoge natuur-, landschaps- en biodiversiteitswaarden;
- bevorderen van toepassing beheersinstrumentarium met uitwisseling van expertise op vlak van agrarisch natuurbeheer en de instrumentele vormgeving;
- het versterken van de natuurdoelstelling c.q. de natuur- en milieutoetsing in door Nederland gesteunde landbouwkundige en inrichtingsprojecten in Midden- en Oost-Europa conform de voorwaarden die hieraan door Nederland, EU, EBRD, Wereldbank of Balkanpact zijn verbonden;
- projecten ter ontwikkeling van alternatieve beheersvormen voor verlaten landbouwgronden.

2.4. Regionale en bilaterale samenwerking

In dit Actieplan wordt een onderscheid gemaakt in drie samenwerkingscategorieën:

Regiowijde activiteiten

Regiowijde internationale activiteiten zijn projecten die:

- een thematische invalshoek hebben die aansluit bij het beleidsprogramma van het Actieplan;
- de gehele Midden- en Oost-Europese regio beslaan, of een deel van deze regio;
- voortvloeien uit de Oost-Europaprogramma's van internationale gouvernementele of niet-gouvernementele organisaties, of samenwerkingsverbanden daarvan.

De Midden- en Oost-Europese regio wordt in dit verband gedefinieerd als de landen die onder het MATRA-programma vallen alsmede andere voormalige Oostbloklanden die participeren in het Ministeriële "Environment for Europe"-proces. Voorwaarde voor bekostiging van regiowijde activiteiten is wel dat deze in hoofdzaak dienen te zijn gericht op MATRA-landen¹.

Memoranda of Understanding

De bestaande bilaterale samenwerking middels Memoranda of Understanding (MoU's) met Rusland, Oekraïne, Hongarije en Polen wordt in principe gecontinueerd, maar zal per land een ander karakter en verschillende invulling kunnen krijgen. In 2001 zal met de betrokken regeringen overleg plaatsvinden over de aard en inhoud van de MoU's. In het jaar 2004 zal de noodzaak en wenselijkheid van voortzetting van deze MoU's worden geëvalueerd.

Gezien het relatief hoge niveau van beleidsontwikkeling en -uitvoering in Hongarije en Polen, alsmede hun aanstaande toetreding tot de Europese Unie, zal in de MoU's met deze landen het accent worden gelegd op de thema's A1, A2 en B2 van het Actieplan, d.w.z. beleidsontwikkeling en -implementatie, maatschappelijke samenwerking en landbouw-natuur in plaats van op gebiedsgerichte natuurontwikkelings-, natuurherstel- of beheersprojecten. Voorzien wordt dat dit soort projecten op het moment van feitelijke toetreding tot de EU in het geheel niet meer financieel ondersteund zullen worden.

Er zijn goede redenen de bilaterale samenwerking met Rusland en Oekraïne breed en intensief te continueren. Dit gezien de grote problemen waarmee deze landen te kampen hebben en het nog relatief

¹ Op 1 januari 2001 vielen de volgende landen onder het MATRA-programma: Belarus, Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Oekraïne, Polen, Roemenië, Russische Federatie, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Turkije. Op grond van politieke veranderingen in de regio kan de Nederlandse regering besluiten tot aanpassing van deze lijst gedurende de looptijd van dit Actieplan.

lage niveau van beleidsontwikkeling op het vlak van de bescherming van het natuurlijk milieu. Technische projecten blijven hier wel tot de mogelijke uitvoering van MoU's behoren.

Met de MoU-landen zal worden besproken hoe de bijzondere samenwerking ook kan worden toegepast op grensoverschrijdende projecten met buurlanden. Op deze wijze kan via de MoU's biogeografische samenwerking worden bevorderd.

Overzicht Memoranda of Understanding

beleidsthema's	<i>biogiv./ecol.netwerk</i>	<i>Partners natuurbeh.</i>	<i>gebiedsbescherming</i>		<i>landbouw-natuur</i>
MOU-landen	A1 beleidontw + implem.	A2 ecol. netw.	B1 wetlands kustzones trekvoegels	B1 bossen	B2 landb.
Rusland	■	■	■	■	■
Oekraïne	■	■	■	■	■
Hongarije	■	■			■
Polen	■	■			■

Een goede uitvoering van een breed geformuleerd Memorandum of Understanding, zoals de vier hierboven genoemde, vereist van beide partijen veel inspanning. Om die reden wordt geen uitbreiding van het aantal formele MoU's voorzien in de komende jaren.

Andere vormen van bilaterale samenwerking

In het kader van dit Actieplan 2001-2004 wordt de mogelijkheid opengelaten voor gerichte samenwerkingsprojecten tussen de Nederlandse en een Oost-Europese overheid ten aanzien van specifieke kwesties. Via deze vorm van bilaterale samenwerking kan op concrete verzoeken voor bijvoorbeeld kennisoverdracht, expertuitwisseling, training of experimenten een antwoord "op maat" worden geboden. De Landbouwraden zullen bij de formulering van dergelijke verzoeken een belangrijke schakel vormen.

Voorzover vallend onder het MATRA-programma komen bepaalde landen die deel uitmaakten van Joegoslavië thans nadrukkelijk ook in aanmerking voor deze vorm van samenwerking, waarbij een goede afstemming met de activiteiten in het kader van het Balkan Stabiliteitspact zal worden nagestreefd. Turkije, het nieuwe MATRA-land, behoort eveneens tot de doelgroep van dit Actieplan.

2.5. Verdeling financiële middelen

Voor de financiering van projecten en programma's in het kader van dit Actieplan is in de periode 2001 t/m 2004 tenminste een jaarlijks bedrag van f 10 mln beschikbaar. Op een later tijdstip zal worden bepaald of een eventuele verhoging van het budget voor 2003 en 2004 wenselijk is. Deze middelen maken deel uit van het MATRA-programma waarvoor de primaire verantwoordelijkheid bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken berust. Over het beheer van het budget voor dit Actieplan, verder aangeduid als de PIN-MATRAGelden, zijn door de ministeries concrete afspraken gemaakt. Deze impliceren dat het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij als verantwoordelijke uitvoerder optreedt.

In de periode 2001 t/m 2004 zal jaarlijks een verdeling van het beschikbare budget naar 3 categorieën plaatsvinden:

- Uitvoering MoU's en KNIP:** dit betreft de reservering van middelen voor de uitvoering van de werkplannen die bilateraal met MoU-landen worden opgesteld, alsmede voor projecten die via de ambassades worden toegekend.
- Overeenkomsten en opdrachten:** dit betreft met name de meerjarige, regiowijde afspraken met enkele belangrijke internationale organisaties alsmede projecten die direct voortvloeien uit afspraken van de Nederlandse regering in internationale overlegkaders.

- c. Subsidieregeling natuurprojecten Midden- en Oost-Europa: evenals in 1999 en 2000 wordt jaarlijks in de Staatscourant gepubliceerd in welke periode deze regeling openstaat voor aanvragen, tot welk budget en met welke voorwaarden.

Criteria voor uitvoering projecten en verdeling middelen

Bij de concrete uitvoering van het Actieplan zal voorrang worden gegeven aan thema's, projecten/activiteiten met (zoveel mogelijk van) de volgende kenmerken:

- activiteiten die naar verwachting tot blijvende resultaten leiden c.q. deel uitmaken van een structurele aanpak
- activiteiten die bijdragen aan versterking van de institutionele natuurbeheerstructuur, zowel NGO als overheid
- activiteiten met een brede bestuurlijke steun in de ontvangende regio
- activiteiten die bijdragen aan breed gedragen beleidsontwikkeling
- activiteiten die toetsbaar en concreet "in het veld" bijdragen aan duurzame bescherming en beheer van natuur, bos en landschap
- activiteiten die maximaal ten goede komen aan het ontvangende land, en daarbij tevens rekening houden met de inbreng en belangen van Nederland.
- activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van het MATRA-programma van de Nederlandse regering
- in accessielanden dienen projecten te stroken met het EU-(toetredings)beleid
- activiteiten die multidisciplinaire, sectoroverstijgende samenwerking bevorderen

Bij de uiteindelijke inzet van middelen over de verschillende beleidsprogramma's en thema's spelen naast bovengenoemde criteria ook de volgende aspecten een rol:

- het kostenniveau van de activiteiten; veel belang wordt gehecht aan concrete gebiedsbeschermingsmaatregelen, maar deze hebben een veel hoger prijsniveau dan b.v. expertise uitwisseling
- de urgentie en de prioriteiten/wensen van de betrokken landen.
- een redelijk evenwichtige verdeling van de middelen over de diverse landen en thema's.

M.n. bij verzoeken voor ondersteuning van uitvoerende natuurbeheers-, behouds- of -herstelprojecten zal kritisch worden getoetst op de financiële noodzaak en het Europese belang. De PIN-Matra middelen zijn te beperkt en Oost-Europa is te groot om op grote schaal uitvoerende projecten te kunnen bekostigen. De prioriteit ligt daarom bij gebieden van uitzonderlijk belang en/of projecten met een demonstratie- of innovatiekarakter, waarbij voorrang wordt gegeven aan de armste landen in de regio. Voorts zal worden getoetst in hoeverre de aanvragende organisatie redelijkerwijs in staat mag worden geacht uit eigen middelen of van derden (deel) financiering voor het betreffende project te verkrijgen.

3. Organisatie van de uitvoering

3.1 Coördinatie en aansturing

De uitvoering van het Actieplan zal vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij worden gecoördineerd en aangestuurd. Belangrijke aandacht zal uitgaan naar de verdere uitvoeringsstructuur (met een adequate en functionele scheiding tussen beleid en uitvoering) en er zal worden zorggedragen voor afstemming, betrokkenheid of gezamenlijke uitvoering met andere ministeries, andere overheden en maatschappelijke groeperingen. Met name met het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt intensief samengewerkt op het terrein van aanwending van middelen, gezien het feit dat de financiële middelen ten behoeve van het Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa integraal onderdeel uitmaken van het programma "Maatschappelijke Transformatie in Midden- en Oost-Europa" van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is beleidsmatig en inhoudelijk verantwoordelijk voor de beoordeling van de projecten en de coördinatie en toetsing van de uitvoering. De Minister van Buitenlandse Zaken is budgetverantwoordelijk en verantwoordelijk voor een marginale toets aan het buitenlandbeleid.

3.2 Samenwerking

Met andere ministeries

Er wordt gestreefd naar een nauwe afstemming van relevante activiteiten in het kader van dit Actieplan tussen de betrokken ministeries, zijnde in ieder geval de ministeries van Buitenlandse Zaken (ten aanzien van de financiering vanuit het MATRA-programma), VROM en V&W. De afstemming zal plaatsvinden in het kader van de algemene programmering van het internationale natuur en milieubeleid en de daartoe ingestelde interdepartementale overlegkaders. De MoU-activiteiten worden, waar relevant, met de andere ministeries afgestemd.

Met maatschappelijke organisaties

Met particuliere en overheidsorganisaties wordt een intensieve samenwerking nagestreefd bij de uitvoering van concrete acties onder dit Actieplan. Eerder is al gememoreerd dat LNV steun zal blijven geven aan het samenwerkingsverband "Nederland voor de Europese Natuur".

Bij inschakeling van nationale organisaties komt een verdergaande samenwerking tussen Nederland en de Midden- en Oost-Europese landen tot stand en neemt de maatschappelijke betrokkenheid toe ten aanzien van het natuurbeleid met betrekking tot Midden- en Oost-Europa.

Bij inschakeling van internationale organisaties is een belangrijk voordeel dat aanspraak kan worden gemaakt op het netwerk, de expertise en de logistiek van deze organisaties. Internationale organisaties kunnen gevraagd worden in te spelen op het Actieplan, waardoor bepaalde activiteiten parallel en uniform kunnen worden aangepakt in afzonderlijke landen. Ook kunnen deze organisaties worden gevraagd Nederlandse expertise in te huren. Belangrijke internationale partners zijn onder andere IUCN, ECNC (inclusief het regionale kantoor in Boedapest), UNEP, Wetlands International, Econet Action Fund, EUCC, Eurosite en BirdLife International.

De voortgang van de uitvoering van dit Actieplan zal regulier worden besproken met de meest betrokken nationale en internationale organisaties.

Met kennis- en onderzoeksinstituten

De samenwerking met kennis- en onderzoeksinstituten zal worden gecontinueerd en verstevigd. Dit geldt in het bijzonder voor de samenwerking met het Kenniscentrum Wageningen: LUW, IAC, Alterra.

Binnen het Ministerie van L.N.V. is met name het Expertise Centrum LNV nauw betrokken bij de uitvoering van dit Actieplan. Het EC-LNV fungeert onder meer als schakel tussen beleid en onderzoek op het gebied van natuurbeheer in Midden- en Oost-Europa en bevordert de samenwerking en afstemming op dit vlak tussen Nederlandse organisaties.

In de komende jaren zal meer aandacht worden geschonken aan de monitoring van projecten, met als doel meer doorwerking te verkrijgen van de resultaten van projecten en programma's en meer inzicht te verwerven in nog bestaande kennislacunes. Het EC-LNV zal hiertoe een monitoringsysteem ontwikkelen.

Met andere donoren

De afstemming met andere belangrijke donoren van natuur- en biodiversiteitsprojecten in de Midden- en Oost-Europese regio zal worden versterkt. Dit zal met name worden gericht op de Oost-Europese landen waarmee Nederland een intensieve bilaterale samenwerking heeft. Informatie-uitwisseling en zondig een zekere rolverdeling kan de doelmatigheid van de financiële inspanningen verhogen. Er zal een actieve rol van de ontvangende regeringen bij de donorcoördinatie worden nagestreefd.

De rol van de Landbouwwattaché

De Landbouwwattaché zal intensief betrokken zijn bij de bilaterale contacten met de betreffende Midden- en Oost-Europese landen. De attachés hebben een adviserende en signalerende rol ten aanzien van ontwikkelingen en projecten in hun regio, en vervullen ook op het vlak van natuurbeheer een schakelfunctie voor overheid, bedrijfsleven, onderzoek en NGO's tussen Nederland en Midden- en Oost-Europa.

De Landbouwwattachés hebben een actieve en centrale rol bij de communicatie met Oost-Europese landen over bilaterale samenwerking zowel in het kader van de MoU's als anderszins. Daartoe behoort ook het

bijdragen aan een betere coördinatie tussen de verschillende donoren die in een bepaald land actief zijn. De LNV-attaché is eerstverantwoordelijk voor de selectie en begeleiding van KNIP-projecten. Afhankelijk van de omvang van het ambtsgebied wordt er gedacht aan het toewijzen van 3 tot 5 KNIP-projecten per jaar per ambtsgebied, waarbij de bilaterale prioriteitstelling in dit actieplan leidraad voor selectie en goedkeuring van projecten is.

Internationale profilering Nederland

Het Ministerie van LNV richt zijn eigen inzet op verdere beleidsontwikkeling en internationale samenwerking, het aansturen van goede uitvoeringsprojecten van (inter)nationale organisaties en verschillende eigen activiteiten. Tot deze laatste categorie behoren met name activiteiten die de actieve en initiërende rol van Nederland voor het voetlicht brengen bij de implementatie van relevante internationale verdragsafspraken: Pan-Europese Biodiversiteit- en Landschapstrategie/ Biodiversiteitsconventie, Bern Conventie, Ramsar Conventie, Bonn Conventie, CITES.

De uitvoering van dit soort activiteiten zal overigens veelal geheel of gedeeltelijk worden uitbesteed aan nationale en internationale organisaties, zowel gouvernementeel als niet-gouvernementeel, in de vorm van opdrachten.